

VARGA BORBÁLA

SZÉKELY FALU

Két történet

Fürdő

■ Megyek szent szombat vizén. Vagyis ma szombat van, és éppen a talpam alatti zöld kövekre figyelek, amelyek sikamlanak a hegyi patak nyálkás algáitól. Nálunk nincs víz a házban. A kútban van. Külön szertartás megtölteni az alsó udvaron a kádat, amíg a víz a napon felemelepszik, legyek, szúnyogok, tücskök-bogarak úszkálnak a felszínén. Inkább a patak. Kilencéves vagyok, anyámtól kérezkedem, aki társak nélkül nehezen enged el. Nekirugaszkodik mégis, holnap templom, és úgy illik, hogy megmosdjunk előtte. Ma reggeltől takarítottunk. Most itt az idő magunkra is. Ő nem is gondol arra, hogy menne, a vizet felmelegíti egy edényben, és kulcsra zárja az ajtót. Ezt csak este, hogy addig is legyen valaki, aki a házra vigyáz. Én mehetek, ha akarok, csak ne maradjak sokat. Nem maradok, visszhangzom, főleg nem a vízben, folytatja ő, és a kaputól még visszahallom: Ha hideg, meg se merülj. Lépderek lefelé a végtelen szabadság érzésével, amely másfél-két órára az enyém; bármilyen láthatárral találkozhatom most a patakban, amit képzeltem vagy nem képzeltem eddig. Magányosan az ég alatt a patakka! Micsoda teljesség! Micsoda kaland. Így lépkedek lassacskán, amint érzem a vizet csiklintani bokám körül, hideg víz, főleg elsőre. Napos köveket keresek, amelyek alja hűvös, és feje forró, kezem-talpam lenyomatát hagyom, vihart keltek fölöttük, vízzel fröcskölöm őket, amíg ereken folyik le róluk, és várom, hogy száradjanak. Aztán rájuk ülök.

A találkozásokot kerülöm. A kukoricás levelei mozognak, visszahúzódok az árnyékba, várom, amíg elmennek. Zöldebb vagy füves szekereket látok átkelni, ők zajosabbak, sokan vannak, beszélgetnek, és nem vesznek észre. Elképzelem, hogy földrészeket fedezek fel, hogy végtelen térben rejtezem, és ezek az átkelők mind felfedezni való világok, távoli láthatárok.

Most folytatom utam. Egy göbéhez akarok jutni, legalább olyan nagyhoz, amelyben egy darabocskát úszhassak, legalább olyan mélyhez, hogy víz legyen kezeim alatt, ha a köveket akarnám kitapintani. Elérem a tavalyi helyet, átalakították az idej nyár esőzései. Azt hittem akkor, látva a zöldes színt a meredek partnál, hogy ellepne, belefutna. Fogadjunk, hogy nem mersz benne menni! Mondja egy nagyobb. Azt hiszed? Vág vissza unokanővérem, fogadjunk, hogy igen. Lassan-lassan belép. Nem is olyan mély, fordul vissza. Mellcsontjáig ér. Hozzám fordul: te nem! Ha meghúlsz, anyád engem vesz elő. A többi kicsi sem megy be: „Tütköt ellep.” Egy nagyon bátor mégis megpróbálja idősebb unokatestvére karjai között. Felkiáltunk a csodálkozástól: ez aztán víz! Átfolyik a feje fölött! A gyereket tartják félig a levegőben, félig a vízben, meg ne fulladjon, és újra kipróbálják bátorságát, mert a merész kamasz azt mondja neki: elen-

gedjelek? Mit mondhatna rá??? Kapalózik és könyörög, hogy vigyék ki. Én közben próbálok víz alatt úszni, ahol kinyitom a szemem.

Opálos hullám önti el, egy pillanatig látom a légbuborékokat és kövecskéket, aztán gyorsan fölemelkedem, hirtelen ért. A térdeim a látott kavicsokhoz ütődnek, hideg és fáj, és nevetést hallok a hátam mögül. Víz alatt úszva éppen a legszéléig értem, úgy 30-40 cm sekélyre, a többiek ezen szórakoznak. Minthogy olyan elveszett vagyok éppen a parton.

Most már nincs ez a göbe. A helye nem mély, mégsem lépek közel a beszakadt parthoz, mert a kiálló gyökerek vízikígyóknak tűnnek, és mondják, hogy vannak elektromos halak, amelyek megráznak, és amelyek ilyen kövek alatti mély üregekben bújnak meg. Továbbmegyek, és egy szakaszhoz érek, amely fölé kétoldalról óriás faárnyékok hajolnak. A víz csak bokáig ér, mégis, az árnyékok miatt sötét van, jobbra kerítések és kertek, balra a magas part, ki se mászhatsz, így kell menned a fekete folyamon és köveken, amelyek csúsznak. Vagy kétszer leesem, zöld foltot kap a törülköző, amelyet karom köré csavartam, benne a szappannal (amit nem fogok használni), és hiába próbálok tisztára súrolni. Inkább folytatom az utam. Öt után már nem fürödhetsz. A nap eltűnik a karéjok mögött, lehűl a levegő. Akkor néhány percre még melegebbnek tűnik a víz.

Csak egyet tudok. Ha az egész patakban se kapnék egy göbét se, a nagyhídnál akkor is van. Ott, ahol az országút átmegy a patak felett, és ezért a hídnak egy medencét építettek, azaz egy betonkiöntést védelemből. Esők alatt gyorsan nő a patak, és így a szomszédok és az utazók is biztonságban tudják magukat. Mindenki odamegy fürödni, mert a Nagyhíd, ahogy mondjuk, délre néz, a legmelegebb vízzel.

Csak menjek egyenesen előre – ennyit tudok. Ez a patak egyszer eljut a Nagyhídhöz.

Az árnyékok alagútja után, íme, itt vagyok.

Foglalt.

Mások vannak. Fiúk is. A fürdési etikett szerint lányok és fiúk nem fürödhetnek egyszerre ugyanabban a göbében, csak ha rokonok, vagy ha van velük egy felnőtt, minimum kamasz. Akkor a legidősebb, ha úgy gondolja, hogy nem köti már a különfürdés törvénye, azt mondja: én nem várok. Megdőlok. És ez azt jelenti hogy mindenki, aki az ő védőszárnya alatt van, bemehet vele a vízbe. Különben, ha nincs ilyen nagy, a kicsik azt mondanák: Megdőlünk? Á, sokan vannak. És még van az is, az a nagy csubbantó, amelyik olyanokat spriccol, én nem megyek. – Én sem. – Én sem. Akkor megkérdik valamelyiktől a vízben, maradnak-e még sokáig. Lehetnek még más csoportok is a környéken, akik arra várnak, hogy a göbe felszabaduljon.

– Te, mióta vannak ezek itt? – kérdezik őket.

– Úgy egy órája.

Akkor a legnagyobb szószólónak teszi meg magát, és dönt:

– Hát akkor már mehetnének. Várjunk még egy kicsit.

Álltunk így jószerecsére és potyára is, jóidő szerint.

Én a kezeimmel babráltam, mert édesanyám rövid időre engedett le, honnan várják? A következő elengedés feltétele a pontos hazaérkezés volt. Unokanővérem, aki nagyobb volt, mint én, odakiáltott a kamaszoknak:

– Hallod-e, tartsatok ti is egy kis szünetet, lila a szátok. Nekünk is szombat délután van, kellene fürödni. Itt van velem a kölyök, és az anyja megszidja, ha nem ér időben haza. Lécci, gyertek ki.

Volt, hogy meghallgatták, volt, hogy nem. A nap állása meg a szeszélyek szerint. Néha megharagudott, egy héten egyszer van nekem is szabad délutánom, és azt is hiába ácsorogjam el a parton? Ki se látszom a munkából. Főleg amikor valamelyik belecsapott a vízbe, és felszökött rá a hullám, ki a partra. Kiáltott: Dilló! Tiszta víz lettem! Na hadd el, máma...! Bement és nyakon csípte, aztán lenyomta a víz alá, néhány másodpercre. Ha már vízben volt, boldogan úszott öthet kört. Mi azért nem mentünk be.

És most itt vagyok egyedül, a göbe pedig tele van suhancokkal. Amikor meglátnak, visszahúzódnak mind a túlsó felére, a betonpart magasára. Onnan csúfolódnak. Persze nem megyek be. Óvatosan lépdelek a szélen, ahol meleg a víz, békaporontyok és apró halak úsznak, és áthaladok a híd árnyéka alatt.

Lennebb enyhe nyitást találok, térdemig ér. Idő telt el, amíg idáig jutottam. A törülközőt egy kőre teszem, néhány lépés, meghajlok, és a vízbe engedem előbb a kart, aztán a hátat, végül az egész törzset, a fejet is. Néhány pillanat. Ami után már vacognak a fogaim, mert nincs hol mozogni. A hét égetett bőre kigyópikkelyekben hámlik. És kész. A hídhöz visszaérve a lépcsőket választom, amelyek az országútra visznek, hogy ne találkozzam megint a kiabálókkal. Leláthatok a göbére, innen hatalmasnak tűnik. Nincsen senki. Most fürödhetnék kedvemre, és nem teszem. Már elmúlt az a pillanat.

Bolt

■ Megyek, elküldtek kenyeret venni. Keresztanyámnak kell kettő, nekünk is egy fél. Sanyi bácsi már reggel leste a kocsit, amelyik a kenyérral ment. Kérdezte az embereket is, miközben a sáncot kaszálta. – Vajonn a bótba hoztak-e kenyeret, nem tudod, Ágnis? – Még úgy lehet, nem. Amikor valaki azt mondja, igen, még egyszer megkérdi. Aztán megy az üres szatyorral, és vesz egy hétre valót. Azért kell friss legyen. A krumplisat, amelyik jobban eláll. Nagybátyám nem megy mindennap kenyérért. Én, amikor futtatnak, tízéves vagyok. Belépek a boltba, ahol mindig szégyellem magam, mert szemben van a romák utcájával, és az ajtóban négyen-ötven sört isznak, bent fél tucat asszony és gyermek sorban áll, és mind engem bámul, amikor belépek. Még nem is rejtik el, néznek pisolygás nélkül akár percekig, ha visszanézek, akkor is, elvigyorodnak, és sugdosni kezdenek. Csak tudnám, mi lehet rajtam. A szűnyogcsípések? Rövidnadrágom? Kihúzó magam, most vajon a melleim nézik? Mindegy, én a pultot nézem, ha már megkaptam tekintetemmel a polcon, amiért jöttem.

– S egy csomag Carpațit adjál még, légy szíves.

– Masegyéb lesz-e?

– Mennyi van idáig?

– Öt lej harminc lesz összesen.

– Mennyim van, te, még 10 lej. Juliska, kérsz-e cukorkát?

A kislány rámutat a dobozra.

– Ennek kilenc lej kilója – mondja rögtön az eladó.

– S ennek?

– Az csokoládés. Annak tizenhárom.

- Az nagyon sok.
 - S van még ilyen nápolyi szeletünk, ennek csak hat lej kilója.
 - Adjál akkor ebből a nápolyiból.
 - Milyen legyen? Van vaníliás, epres és kakaós.
 - Milyent akarsz, Juliska?
 - Kakaósat.
 - Adjál akkor kakaósat.
 - Kakaós lesz akkor. Mennyire?
 - Egy lejre.
 - Kiméri.
 - Hat lej és harminc bani. Másegyéb lesz-e?
 - Valami mosószered van-e?
 - Van Ariel, Persil, van ez a Tide, ez nagyon olcsó és jó is, vagy Bonux, mutogat az árusnő.
 - Nem olyanok, ezek drágák, valami olcsóbb.
 - Van Ariel és Lemon ilyen kis csomagolásban, százgrammos. Vagy ha nem, van kimérős, ennek nincs márkája.
 - Mennyi?
 - Hát az Ariel az egy lej hatvan bani, a másik az egy lej húsz bani, a Lemon és a kimérős 8 lej kilója. Száz gramm 80 bani.
 - Adjál lécci egy százgrammos Arielt.
 - Ez összesen hét lej kilencven bani. Ennyi lesz?
 - Paradicsomod van-e?
 - Hogyne, friss, ma hozták.
 - Eggyet mérjél le, légszíves.
 - Melyik legyen?
 - Egy kisebb.
 - Ez jó lesz?
 - Azt, amelyik mellette van.
 - Ez harminc bani. Még valamit?
 - Valami gyümölcsöd?
 - Van minden! Banán, alma, barack. Négy lej, hat lej, három lej. Szőlő is van, ez még drága, hat lej.
 - Egy barackot mérjél le, kérlek.
 - Ez jó lesz-e?
 - Igen.
 - Hatvan bani. A paradicsomal együtt kilencven, összesen nyolc lej és nyolcvan bani.
 - Kérök még két plikkes kávét s egy gyufát.
 - Tíz lej lesz összesen.
- Az asszony odanyújtja a bankjegyet. Ma nincs visszajáró, de rendszeren azt is banira megadja a boltos, vagy helyette Juliskának cukorkát. Az asszony veszi a szatyorba tett kenyeret, a cigit a zsebébe, a kávét és a gyufát a másikba, a többi Juliska viszi az egyik kezében, mert a másikban a nápolyis zacskó van. Csak így nem fér hozzá. Már kint van a sáncnál, mikor az asszony utána szól:
- Le ne tedd! Állj meg, me megyek. Hagyjál Pétörkének is.
- Az árus erőből becsapja a kasszafiókot, és kimegy a küszöbhez.
- Most már meg se haragudjatok, de ki van írva, hogy a bolt területén szeszes ital fogyasztása tilos.

A férfiak morognak valamit. Hogy már kint vannak. S téged mit zavar.

– Engem az zavar, hogy a törvény tiltja s a boltot bezárják. A múltkor is itt razziaztak. Menjetez, légy szíves, két méterrel arrébb, s ott tólem pünkösdig ihattok. Itt, az üzletnél tilos.

Jóvanna, hogy tegnap is itt ittak nemtomkik, s azoknak semmit se szóltak. A másik árusnő.

– Engem nem érdekel, ki mit csinált tegnap, az az ő dolga. Ma én vagyok itt, és nekem nem isztok a küszöbön. Légy szíves, menjetez arrébb. Többet nem szolgállok ki.

– Bezárják a boltot.

– Az az én dolgom. Én többet részeg embert nem szolgállok ki. Menjetez, aho-va akartok. Ide nekem akkor gyertek, ha még józanok vagytok. Ne haragudj, de így többet nem szolgállok ki. Rendezzétéz a dolgaitokat másfelé.

(A múlt héten is volt egy cirkusz, a boltnál összeverekedtek.)

Az árusnő kiabál, erélyes középkorú asszony. Az emberek magukban morog-va arrébb mennek. Az árus összeszedi a sörösüvegeket, még utánuk kiált:

– Vigyétek az üvegeket is! Nem vagyok más szolgálja, hogy utánad az üveget szedegessem.

A kukába hajítja az ajtó mögé, és belépve becsapja az ajtót. Az arca piros. Én nem tudom, melyik lábamra álljak, ezt a jelenetet nem kellett volna látnom. Most már hiába kedves és derűs kiszolgálást játszani.

A nő arcán szégyen, hozzátold néhány magyarázó mondatot. Várok, amíg csillapul a mérge. Végre megkérdi:

– Mit kérsz?

– Kenyeret, ha van feles krumplis.

– Elfogyott. Feles félbarna még van.

– Jó lesz. És két nagy fehérét. Különbe.

Tudja, ez Keresztanyáméknak lesz, a feles nekünk.

Elszámol külön, elrakom a pénzt kétfelé a zsebekbe, és a szatyrokkal egyen-súlyozva megyek. Az útszélen kint állnak az ivók, gyerekek és suhancok, megint végig bámulnak és vihognak előttem és a hátam mögött. Nem tudom, hova néz-zek, de végül is a láthatárra, amely ezúttal alacsonyabban van, lejt az út. Anyám szidni készül, amikor meglát: hol voltál ilyen sokáig? Aztán hagyja, Keresztanya-dék is várnak, siess.